Vastine
5.11.2021

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021–2027 (HE 136/2021 vp); sisäministeriön kirjallinen vastine hallintovaliokunnalle toimitetuista lausunnoista

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021—2027.

Hallintovaliokunta on kuullut asiantuntijoita 22.10.2021 sekä pyytänyt kirjallisia lausuntoja ehdotuksesta. Perustuslakivaliokunta kuuli asiantuntijoita ehdotuksesta 19.10.2021. Hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriötä antamaan kirjallisen lausunnon hallintovaliokunnalle toimitetuista lausunnoista.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Suomen Kuntaliiton, Maahanmuuttoviraston, oikeusministeriön, Poliisihallituksen, työ- ja elinkeinoministeriön, Tullin, ulkoministeriön ja valtiovarainministeriön lausunnot eivät aiheuta tarvetta antaa vastinetta.

Tietosuojavaltuutettu on esittänyt lausunnossaan hallintovaliokunnalle huomion koskien lakiehdotuksen 26 §:ää. Tietosuojavaltuutettu totesi lausunnossaan, että 26 §:ssä käytetään vanhahtavaa ilmaisua tallettaa. Kun pykälän otsikon ja sen yksityiskohtaisten perustelujenkin mukaan kyse on kuitenkin laajemmin tietojen käsittelystä, niin myös pykälän sanamuoto olisi syytä tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan muuttaa muotoon käsitellä. Samalla pienentyisi mahdollisuus virhetulkinnalle siitä, että henkilötietolainsäädäntöä sovelletaan säännöksen mukaiseen käsittelyyn ainoastaan, jos tiedot on tallennettu yhteiseen asianhallintajärjestelmään (rekisteriin).

Tietosuojavaltuutetun lausunnon perusteella sisäministeriö ehdottaa 26 §:ää korjattavaksi seuraavalla tavalla:

26 §
Tietojen käsittely

Sisäasioiden rahastoja koskevat tiedot ~~tallennetaan~~ käsitellään sisäministeriön ~~käyttämään valtioneuvoston yhteiseen asianhallintajärjestelmään~~ käyttämässä valtioneuvoston yhteisessä asianhallintajärjestelmässä. Asianhallintajärjestelmää käytetään Euroopan unionin lainsäädännössä ja tässä laissa säädettyjen ohjelmaa ja toimeenpanosuunnitelmaa koskevien tehtävien hoitamiseen.

Hallintoviranomainen ~~tallentaa asianhallintajärjestelmään~~ käsittelee asianhallintajärjestelmässä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyt ohjelmaa, sen hallinnointia, seurantaa ja valvontaa koskevat asiakirjat sekä ohjelmaa koskevan toimeenpanosuunnitelman. Lisäksi ~~asianhallintajärjestelmään tallennetaan~~ asianhallintajärjestelmässä käsitellään avustuksen hakijaa ja saajaa, avustettavaa hanketta tai

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

toimintaa, avustuspäätöstä, avustuksen maksamista, suoritettuja tarkastuksia ja takaisinperintää koskevat asiakirjat.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on kiinnitetty huomiota ehdotettavan lain 29 §:n 1 momentin henkilötietojen suojaan. Kyse on hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 51 johdantokappaleen mukaan asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että ehdotettu säännös ei hallituksen esityksen (s. 65) perusteella koske tietoja siitä, millä perusteella pakolaisasema on annettu. Ottaen huomioon, että tällaiset tiedot voivat tyypillisesti sisältää tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ja valtiosääntöoikeudellisesti arvioituna arkaluonteisia tietoja, tulee tällaiset pakolaisaseman perusteita koskevat tiedot perustuslakivaliokunnan mielestä rajata säädösperustaisesti 29 §:ssä tarkoitetun tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella sisäministeriö ehdottaa 29 §:n 1 momenttiin lisättäväksi seuraava rajaus hallinto- ja tarkastusviranomaisen tiedonsaantioikeuteen:

29 §
Tietojen saanti ja luovuttaminen turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoasetuksen 19 ja 20 artiklan määrärahoja koskien

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta, hallintoviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada lakisääteisten tehtäviensä suorittamiseksi Maahanmuuttovirastolta maksutta ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä niitä tietoja 28 §:n mukaisten määrärahojen maksamisen perusteena olevista henkilöistä, jotka ovat välttämättömiä henkilöiden tunnistamista ja heidän maahan saapumisensa ajankohdan määrittämistä varten, tai tietoja henkilölle myönnetystä kansainvälisestä suojelusta turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoasetuksen 19 artiklan 8 kohdan ja 20 artiklan 8 kohdan mukaisesti. Hallintoviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on lisäksi oikeus suorittaa näihin tietoihin kohdistuvia tarkastuksia. Hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tiedonsaantioikeus ei koske määrärahan maksamisen perusteena olevien henkilöiden pakolaisaseman perusteita koskevia tietoja.
…..

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa kiinnitetään huomiota myös lakiehdotuksen 16 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään seikoista, jotka on käytävä ilmi avustuspäätöksestä.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Mainittuihin seikkoihin ei lukeudu tieto päätöksen tekijästä. Perustuslakivaliokunta toteaa, että myöskään valtionavustuslain 11 §:ssä ei ole päätöksen tekijän ilmaisemista koskevia säännöksiä. Päätöksen sisältöä koskevan hallintolain 44 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan päätöksestä on käytävä ilmi sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä. Säännöksessä ei ole kuitenkaan säädetty varsinaista vaatimusta päätöksestä vastuussa olevien yksilöimisestä. Perustuslakivaliokunnan mielestä lakiehdotuksen 16 §:n 2 momentin sääntelyä päätöksen sisällöstä on perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvatut hyvän hallinnon takeet huomioiden perusteltua täydentää vaatimuksella päätöksen tekijän ilmaisemisesta päätöksessä. Valiokunta kiinnittää lisäksi yleisesti valtioneuvoston huomiota päätöksen tekijän ilmaisemista koskevan sääntelyn tarpeellisuuden arvioimiseen perustuslain 21 §:n ja 118 §:n kannalta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella sisäministeriö ehdottaa 16 §:n 2 momenttiin lisättäväksi seuraavaa lisäystä päätöksen tekijän ilmaisemisesta päätöksessä:

16 §
Avustuksen myöntäminen ja päätöksen sisältö

…..
Avustuspäätöksestä on käytävä ilmi myönnetyn avustuksen määrä, avustusmuoto, avustuksen alkamis- ja päättymispäivä, tässä laissa säädetyt avustuksen ehdot sekä avustuksen maksamisen ja takaisinperinnän edellytykset. Päätöksestä on lisäksi käytävä ilmi päätöksen tekijä ja ne Euroopan unionin sisäasioiden rahastoja koskevassa lainsäädännössä asetetut ehdot ja edellytykset, jotka olennaisesti ja välittömästi vaikuttavat avustuksen käyttöön ja maksamiseen. Avustuspäätöksellä hyväksytään avustettavan hankeen tai toiminnan kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma sekä hanke- tai toimintasuunnitelma.
…..

Lisäksi sisäministeriö ehdottaa, että lakiehdotuksen 33 §:n 1 momentin siirtymäsäännöstä on tarpeen muuttaa. Asia ja sen perustelut on tuotu esille jo hallintovaliokunnan kuulemisessa 22.10.2021. Sen vuoksi ehdotetaan, että lakiehdotuksen 33 §:n 1 momenttia muutetaan seuraavasti:

33 §
Siirtymäsäännökset

Avustusta voidaan myöntää sellaisiin ennen avustuspäätöksen tekemistä syntyneisiin kustannuksiin, jotka ovat syntyneet 1 päivänä tammikuuta 2021 tai sen jälkeen ja joita koskeva hakemus tulee vireille viimeistään ~~31 päivänä maaliskuuta 2022~~ 30 päivänä kesäkuuta 2022.
…..